

Az utolsó töltényig fogunk harcolni - interjú Csaba Lászlóval

Bonta Mikós - 2019.06.24. 08:00

Háromszorosan is a bőrén érzi a kormányzati nyomásgyakorlást Csaba László: oktat az elüldözött CEU-n és az önfinanszírozóvá tett Corvinuson, valamint akadémikusként tanúja az MTA megalázásának is.

A kormány ellenállása nyomán a Közép-Európai Egyetem, a CEU nagy része végül az osztrák fővárosba kényszerül. Milyen körülmények várják az egyetemet?

Bécsben, valljuk be, csak egy lesz az ottani másik ötvenből, míg Budapesten mégiscsak van egy aurája, egy a maga számára kivívott helye. Nem utolsó sorban, s erről nemigen esik szó, de talán ez a legfontosabb, hogy a magyarországi munkaadók tudják, hogy mi is az a CEU. Beleértve az itt működő külföldi cégeket is. Ha valakinek tőlünk származó diplomája van, akkor az nagy valószínűséggel három-négy héten belül elhelyezkedik. Ma Bécsben ez nincs így!

Miképpen látja a CEU jövőjét?

Az egyetem korábban alapított része létezik, és nem is fog megszűnni! A 2004-ből származót, amelyről Medgyessy Péter miniszterelnök és George Pataki New York állam kormányzója írták alá a megállapodást, a jelenlegi kormány nem ismeri el. Jól emlékszem rá, hogy ez a szerződés kétévi kemény tárgyalás után született meg. Viszont az új szabályoknak, a lex CEU-nak nem lehet megfelelni, ugyanis a kormány nem terjesztette be a meglévő egyezményt az Országgyűlés elé. Teljesen egyértelmű a törvény, annak az országnak az oktatási hivatalával, minisztériumával kell államközi egyezményt kötni amelyiknek a diplomáját kiadjuk.

Manfred Weber, az Európai Néppárt régi-új frakcióvezetője bajorországi pénzügyi támogatást ígért és együttműködést egy müncheni egyetemmel. Ez sem segít?

Ez egy teljesen más helyzet. Kiadtunk ugyan egy szándéknyilatkozatot, hogy együtt fogunk működni a a Müncheneri Műszaki Egyetemmel, bizonyos közös tárgyakat is indítunk, de ez mégsem képes megoldani az alapproblémát. Ugyanis mi nem adunk ki német diplomát, hanem csak amerikai, és ha valaki azt akarja, akkor magyar diplomát is. Viszont Németországban egyáltalán nem vagyunk akkreditálva.

Az új hallgatók most hová jelentkezhetnek?

Továbbra is a CEU-ra. A mi diplománk mint mondtam, nagyon versenyképes. Ez úgy fog működni, hogy az egyéves képzésnél a diákok fél évet Bécsben és ugyanennyit Budapesten vesznek részt a képzésben. Azt még nem tudom, a kétévesnél hogyan lesz. De a magyar fővárosban működik a 800 személyes diákokthozunk, itt van az oktatást segítő egyéb infrastruktúra, beleértve a 350 ezer kötetes könyvtárat is a nemzetközi folyóiratokkal. Ezt nem lehet átvinni Bécsbe, tehát mindenképpen itt maradnak Budapesten.

Az oktatók ezt hogyan élik meg? Nem okoz ez körükben bizonytalanságot?

Természetesen igen. Voltak, akik elmentek. De oktatóinknak egy nem csekély része kötődik Magyarországhoz. Voltak akik itt vettek maguknak lakást, találtak maguknak házas társat. Azt hiszem ők ingázni fognak Bécs és Budapest között. Tudományos értelemben ők hazafiak, részei a világ vérkeringésének. Büszke vagyok, hogy sikerült ilyen tanárokat toborozni. Eszük ágában sincs elmenni. Akad olyan magyar egyetemi tanár, aki hazajött külföldről. Nyilvánvalóan a döntését ő sem fogja megváltoztatni, se a kutatási stratégiáját nem adja fel. Ha ki kell utaznia, akkor kimegy Bécsbe egy héten egyszer. Magam is így fogok tenni.

Kormányzati körükben gyakran hangoztatják: a CEU-val nincs semmi gond. Valóban?

Hogyne lenne! Az egyetem számára óriási költséget jelent a költözés. Egy korábbi banképületet, meg egy egykori őrültek házát kell oktatási épületekké alakítani. Ugyanakkor mindennek semmilyen pozitív hozadéka nincs az oktatás szempontjából. Amire pedig a kormány szemfogató módon hivatkozik, a magyar felsőoktatásra meg végképp nincsen. Ne felejtjük el: nálunk más egyetemek szakkollégistái is felvehettek egyes tárgyakat, használhatták a könyvtárat, például a corvinusos diákok is.

Ha már a Corvinus Egyetem szóba került, ön ott is tanít. Mi a véleménye az új típusú finanszírozásról?

Az, hogy nincs végig gondolva. Úgy képzelem, hogy a döntéshozók közül valaki felkiáltott: itt van az Állatorvostudományi Egyetem, ahol jól működik az a rendszer, hogy jelentős a saját bevételük. Az államnak keveset kell költeni rájuk, csináljuk meg ezt a Fővám téren is! Viszont, amit megvalósítanak az olyan, hogy közgazdászként egyszerűen nem hiszek a szememnek. A működéshez 600 millió forintostőke minimumot írtak elő, az alapító vagyont az állam adja, két tőzsdén jegyzett kis részben állami tulajdonú cég, a Mol Nyrt. és a Richter Nyrt. 10-10 százalékos részvénypakettje révén. Ezek piaci összértéke nagyságrendileg 380 milliárd forint. Az elképzelések szerint a részvények osztaléka fordítható az egyetem céljainak megvalósítására. Vagyis erre a két részvényre van fölépítve minden, és emögött nincs állami garancia. Árfolyamkockázat annál inkább! Megjegyzem, hogy nekem, mint

magánbefektetőnek megtakarításaim jelentős része részvényben van. Tizenötben, nem kettőben! Viszont a Corvinusnak hitelt felvenni, eladósodni is szabad!

Ez akár egy cég egyetemének is tekinthetjük .... –

... ami azt jelenti, hogy felsőoktatással foglalkozik ugyan, de alapvetően vállalatként működik. Meg kell őriznie a tőkeértékét, és emellett nyereséggel is kell működnie. Azt, hogy ezt hogyan csinálja, már rá van bízva. Ez egy a mézesmadzag az egyetem vezetése számára: nem köti az oktatói bértábla, és az elbocsátások is eltérnek majd a felsőoktatásban megszokottól. Emellett magának kell megtermelni a bevételeit. Uszodát vagy drága kollégiumot is építhetnek, de akár háromszorosára is megnövelhetik a tandíjat.

Gyakran emlegetik mintaként a méltán világhírű Harvardot. Ilyent álmodnak a pesti Duna-partra is?

Az amerikai magánegyetem fennállása alatt sok adományt kapott. A magyar törvények eddig nem engedték meg, hogy például erdőbirtokosok legyenek a hazai alma materek. A Corvinus viszont júliustól a vagyontárgyaival tetszőlegesen gazdálkodhat. De kétszáz éves hátrányban van a Harvardhoz képest.

A Magyar Tudományos Akadémiánál ugyancsak visszafordíthatatlannak tűnő lépéseket tett a kormányzat. Milyenek ítéli meg a kilátásokat?

Az biztos, hogy érezhető a szándék, hogy a kormányzati irányítást oly mértékben megerősítsék, hogy megmondják, mit kutassanak, mit ne, és lehetőleg azt is, hogy kik igen, és kik nem. Ez a kézi vezérlés. Én nem ismerek olyan országot, ahol ez működne. Még a nagyon centralizált államokban is felismerik, mint ahogy azt egykor Nagy Katalin orosz cárnő vagy Nagy Frigyes porosz király is tette, hogy a tudományt a tudósokra kell bízni, aztán hát vagy buknak, vagy nem. De másként nem működik. Mi pedig megyünk az ellenkező irányba. Nem lehet azt mondani, hogy az akadémiai intézetekben minden kutatás világszínvonalú. Sajnos tevékenységükről csak utóelemzés készült, nem hatásvizsgálat, az is megkésve, mert akkor már a döntések megszülettek. Az elemzésből kiderült, hogy Magyarországon az állam nagyon kevés pénzt költ a kutatásra, és ehhez képest ezek az intézetek ugyan olyan jól teljesítenek, mint a hozzánk mérhető országok intézetei. Az akadémiai kutatásfinanszírozásból csak minden második forint az adófizetők pénze. A többit az intézeteknek maguknak kell megszerezniük. Ennek a nagyobbik része pedig külföldi pénz.

Az Akadémiánál elment a hajó?

- Nyilvánvalóan az utolsó töltényig fogunk harcolni, annak ellenére, hogy véleményem szerint a kormányzat ezt a kérdést már korábban eldöntötte. Az akadémiai intézeti rendszer a függetlenségnek,

a tudományos pártatlanságnak, a politikamentességnek valamifajta garanciája. Nem a minden világok a legjobbika, de mégis egyfajta garancia. Az egyetlen olyan hely, ahol pályázatok, külső bírálatok is vannak, és valamilyen módon a teljesítményelv szerint működik. Ha ez bekerül a kormány alá közvetlenül, akkor ennek vége lesz.

Ha valaki meghallgatja a pénzügyminisztert, úgy érzi, hogy Magyarországon majdhogynem egy aranykorban élünk. Reális ez a helyzetértékelés?

Ezekkel a "csodálatos" számokkal is időről-időre bajok vannak. Amikor az Eurostat elkezd vizsgálni mondjuk az államadósságot, akkor ők nem egyszer mást találnak, mint a magyar hivatalos adatok. Kiderül, hogy újabb és újabb tételeket kellene számításba venni az államadósságnál, de mi nem tesszük. Az Eximbankot kilenc év után kénytelen volt a kormányzat beszámítani a statisztikába, amely állami többletkiadást eredményezett. A makrogazdaság teljesítményénél érdemes figyelembe venni, hogy rendkívül kedvezőek voltak, és még mindig azok a nemzetközi feltételek. A korábbi időszakra nem volt jellemző, hogy negatív reálkamatra lehet felvenni hitelt a nemzetközi piacon. Ha csak az elmúlt kétszáz évet vesszük, ilyesmi mindössze talán öt-hat évben fordult elő. Ugyanígy az Európai Unión belül a német gazdaság, nem mondom, hogy dübörög, de azért jelentős ütemben növekszik. A velünk szoros gazdasági kapcsolatot tartó Bajorországban vagy Baden-Württembergben a GDP növekedése tavaly is az öt százalék feletti sávban mozgott. Kedvező számunkra az Európai Központi Bank szuper laza monetáris politikája is. Az Európai Tanács azáltal, hogy a legnyilvánvalóbb fiskális kihágásainkat is elengedi, szabadabb költségvetési és monetáris politikát tesz lehetővé számunkra.

Ha a makrogazdasági adatok legtöbbször kedvező, nem lenne érdemes gondolni a jövőre is?

Az hiba, hogy a gyors növekedés éveit nem használjuk fel költségvetési konszolidációra. De azért azt is látni kell, hogy ha egy országban 4 százalékos az éves növekedés és 13 százalékos a béremelkedések üteme, akkor ezt nem lehet a vég nélkül folytatni, mert ez már tőkefelélés. A jegybank három éve, nagyon udvariasan becsomagolva, a legkülönbözőbb területeken a költségvetéstől az egészségügyig sürgeti a változásokat. Felmerül a kérdés, ha mindenben jó úton járunk, akkor miért volt szükség a jegybank 330 pontos versenyképességi programjára? Biztosak lehetünk abban, hogy a ma alkalmazott modell nem tartható. Nem maradhat fenn egy olyan helyzet, hogy főként a belső fogyasztás húzza a nemzeti jövedelem a növekedését. Szükség van olyan változtatásokra, amelyek a jövő növekedését megalapozzák. Úgy látom, hogy a kormány nem gondolkodik ilyenekben. ami nagy biztonsággal előre jelzi azt, hogy a növekedés lassulni fog.